

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОРУШЕНЬ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ РАННЬОГО ДИТЯЧОГО АУТИЗМУ: ШЛЯХИ ТА МЕТОДИ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ

Гелеїшвілі Ю. Ю. Фрунзе О.В.399

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ У ПОСТПАНДМІЧНИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИСТЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Голуб Н.М., Мельничук І.В.402

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ ПОРУШЕННЯ ПАМ'ЯТІ У ВІЙСЬКОВИХ З ПОСТКОМОЦІЙНИМ СИНДРОМОМ

Голубенко О.А., Мельничук І. В.405

ПСИХОЛОГІЧНА КАРТИНА ПСИХОСОМАТИЧНОГО ХВОРОГО ТА ШЛЯХИ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОГО ПОДОЛАННЯ У ЖІНОК, ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА

Гуменна З.Т., Мельничук І. В.409

ПСИХОСОМАТИЧНІ ЕКВІВАЛЕНТИ ПРОЯВУ ЗАХВОРЮВАНЬ ШЛУНКОВО - КИШКОВОГО ТРАКТУ ТА ШЛЯХИ ЇХ КОРЕКЦІЇ

Дмитрук Н.О., Венгер Г.С.413

СЕНСОРНА СФЕРА У СТРУКТУРІ РАС: КОРЕКЦІЙНО – РЕАБІЛІТАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Дуднік А. О., Венгер Г. С.415

ПОВЕДІНКОВІ РОЗЛАДИ СТАТЕВОГО ПОТЯГУ ПСИХОГЕННОГО ГЕНЕЗУ ТА ШЛЯХИ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Дякова А.М., Мітіна С.В.418

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕМДР-ТЕРАПІЇ

Колесник Т.Ю., Венгер Г.С.422

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ТРИВОЖНО-ФОБІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ

Кравчук Н.В.425

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ

Криванич С.В., Мельничук І.В.427

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДОМ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ ТА ЇХ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ

Мельничук І.В., Кучер З.С.431

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ДЕПРЕСИВНОГО СИНДРОМУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РЕАБІЛІТАЦІЇ

Палабугіна О.А., Мельничук І. В.435

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В РОБОТІ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМИ СТРЕСОВИМИ РОЗЛАДАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ

Семеній Т.О., Савенкова І.І.438

- 1.H., & Vigod, S. N. 2017. The intersection of anxiety and depression in the postpartum period. *Current Psychiatry Reports*, 19(12), 99.
- 2.H., Brown, H. K., Dennis, C. L., Ross, S., & Vigod, S. N. 2021. Trajectories of postpartum depression and anxiety: A longitudinal population-based study. *The Lancet Psychiatry*, 8(7), 585-594.
- 3.H., Grigoriadis, S., Geller, S., Vause-Earland, T., Ross, L. E., & Vigod, S. N. 2019. Association of timing of onset of postpartum depression with severity, symptoms, and remission. *JAMA Psychiatry*, 76(1), 61-69.
- 4.Slade, T. A., & Galbally, M. 2019. The contribution of antenatal anxiety and depression to postpartum depression: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 243, 181-191.
- 5.Cox, R. C., Kim, J. L., O'Hara, M. W., & Stuart, S. 2018. Effects of comorbid anxiety on treatment outcomes for postpartum depression: A systematic review and meta-analysis. *Archives of Women's Mental Health*, 21(2), 151-163.
- 6.Shorey, S., Chee, C. Y. I., Ng, E. D., Chan, Y. H., Tam, W. W. S., & Chong, Y. S. (2018). Prevalence and incidence of postpartum depression among healthy mothers: A systematic review and meta-analysis. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 18(1), 194.
- 7.Zelkowitz, P., Bardin, L., Papageorgiou, A., Feeley, N., & Hayton, B. 2018. The prevalence and correlates of anxiety disorders in early postpartum women. *Archives of Women's Mental Health*, 21(5), 613-621.
- 8.Dubberley, S., Black, A., O'Mahen, H., & M. (2020). Anxiety disorders during pregnancy and the postpartum period: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 80, 101897.
- 9.Goodman, J. H., Watson, K., Geller, P. A., O'Hara, M. W., & Stuart, S. 2019. Antenatal and postpartum anxiety and depression: A systematic review of psychological interventions. *Women's Health*, 15, 1745506519860343.
- 10.H., & Vigod, S. N. 2020. Postpartum psychiatric disorders: What do we know and where do we go from here?. *Clinical Obstetrics and Gynecology*, 63(4), 707-717.

**НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОРУШЕНЬ ПІЗНАВАЛЬНИХ
ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ РАННЬОГО ДИТЯЧОГО
АУТИЗМУ: ШЛЯХИ ТА МЕТОДИ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ**
Гелеішвілі Ю. Ю. Фрунзе О.В.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Проблема вивчення дитячого аутизму а сьогодні є однією з найактуальніших у галузі нейропсихології та дитячої психіатрії. Це пов'язано з істотним зростанням поширеності розладів аутистичного спектру (РАС) у світі, що підтверджується статистичними даними центру з контролю та профілактики захворювань США, які вказують на те, що частота РАС сягнула рівня 1 випадок на 36 дітей [1].

Синдром раннього дитячого аутизму (СРДА) є складним порушенням нервової системи, одна із форм РАС, яка проявляється в межах трьох річного віку та характеризується суттєвими труднощами у трьох основних сферах таких, як соціальна взаємодія, комунікативна та обмежена стереотипна поведінка. Порушення в цих сферах призводить до значного дефіциту адаптивного функціонування, зокрема в навчанні, соціальному розвитку та побудові міжособистісних відносин [1] .

Наукова значущість дослідження раннього синдрому дитячого аутизму (СРДА) зумовлені тим, що своєчасне встановлення діагнозу та впровадження ранніх корекційних втручань істотно підвищують шанси на позитивну динаміку розвитку дитини. У межах сучасної нейропсихології пріоритетним напрямом є дослідження характеру порушень пізнавальної сфери у дітей з аутизмом, оскільки саме когнітивна дисфункція виступає основним патогенним чинником виникнення ускладнень у поведінковому та мовленнєвому функціонуванні [3, 4].

Одним з ключових завдань є виявлення специфіки роботи таких пізнавальних функцій, як увага, пам'ять, мислення, сприймання, уявлення та мовлення. Згідно з результатами досліджень нерівномірний когнітивний профіль, що ускладнює їх адаптацію у традиційній освітній системі. Також, нейропсихологічна оцінка дозволяє врахувати «острівки» збережених або надзвичайно розвинених здібностей, що є типовим для високо функціонального аутизму [5].

Ще однією важливою проблемою, що потребує вирішення, є розробка ефективних доказово обґрутованих методів нейрореабілітації. Останнім часом активно вивчаються підходи на основі когнітивно-поведінкової терапії, сенсорної інтеграції, альтернативної комунікації та нейрофітбеку. Саме індивідуалізація втручання з урахуванням нейропсихологічного профілю дитини підвищує ефективність корекційних програм [5].

Таким чином, сучасна наука визнає необхідність комплексного системного підходу до вивчення та допомоги особам з аутизмом, який має поєднувати клінічний, психологічний та педагогічний підходи. Нейропсихологічна перспектива при цьому відіграє ключову роль, оскільки дає можливість не тільки діагностувати порушення, а й формувати індивідуальні стратегії їх подолання.

Мета нашої статті полягала у всебічному аналізі нейропсихологічних аспектів порушень пізнавальних порушень у дітей з раннім синдромом аутизму, а також систематизації сучасних підходів та ефективних методів нейрореабілітації, спрямованих на оптимізацію когнітивного розвитку, соціальної адаптації та підвищення якості життя таких дітей.

Об'єкт дослідження діти з синдромом раннього дитячого аутизму.

Предметом дослідження є нейропсихологічні особливості пізнавальних процесів та методи їх нейрореабілітації.

Узагальнюючи наукову літературу з вивчення синдрому раннього дитячого аутизму (СРДА), варто зазначити, що впродовж останніх десятиліть сформувалась чітка уява про багатокомпонентну природу цього розладу, де ключову роль відіграють порушення в нейрокогнітивній та нейроповедінковій сферах. У працях сучасних дослідників, акцентується увага на ранній нейророзвитковій дисфункції, яка зачіпає лобово-скроневі зв'язки, а також інтегративні зони кори головного мозку [3, 7, 8, 9].

Слід зазначити, що численні емпіричні спостереження підтверджують наявність стійких труднощів у формуванні спільної уваги, когнітивної гнучкості, виконавчих функцій, що є фундаментом для успішного навчання та комунікації. Дослідження з використанням нейровізуалізаційних методів (ФМРТ, ЕЕГ) показують гіпо- або гіперактивність певних зон мозку, що корелює з проявами аутичного спектра [10,11].

Окрему нішу в науковій літературі становлять дослідження, спрямовані на вивчення ефективності різних форм нейрореабілітаційної допомоги. Особливої уваги заслуговують результати застосування когнітивно-поведінкових методів, таких як АВА (Applied Behavior Analysis), які довели свою ефективність у зміні поведінкових патернів та покращенні адаптивної функціональності дитини. Також активно розвиваються напрямки сенсорної інтеграції, логопедичного втручання, застосування цифрових інтерфейсів альтернативної комунікації та елементів нейрофідбеку [6].

Отже, як ми бачимо, сучасний стан наукової літератури свідчить про існування цілого спектра ефективних підходів до вивчення й корекції пізнавальних функцій при СРДА, однак особливий акцент ставиться на необхідність індивідуального підходу, заснованого на попередньому глибокому нейропсихологічному обстеженні кожної дитини.

Виходячи з наведеного, ми можемо відмітити, що синдром раннього дитячого аутизму є складним неврологічним порушенням, яке вимагає своєчасної діагностики та корекції. Когнітивні порушення, зокрема в увазі, пам'яті та мисленні, суттєво впливають на соціальну адаптацію та комунікацію дітей. Для успішної корекції важливим є індивідуальний підхід, заснований на глибокому нейропсихологічному аналізі. Сучасні методи нейрореабілітації, такі як когнітивно-поведінкова терапія, сенсорна інтеграція та альтернативні методи комунікації, показали свою ефективність у покращенні адаптації дітей. Подальші дослідження повинні зосереджуватися на оптимізації цих методів та їх адаптації до конкретних потреб кожної дитини.

Література:

- 1.CDC. Data & Statistics on Autism Spectrum Disorder. 2023. URL: <https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/data.html> (дата звернення: 21.04.2025).
- 2.American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing, 2016.
- 3.Lord C., et al. Autism Spectrum Disorder. The Lancet, 2020, 392(10146), 508–520. DOI: 10.1016/S0140-6736(18)31997-8.
- 4.Dawson G., et al. Early Behavioral Intervention is Associated with Normalized Brain Activity in Young Children with Autism. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 2012, 51(11), 1150–1159. DOI: 10.1016/j.jaac.2012.08.004.
- 5.Ozonoff S., et al. Executive Function and Autism Spectrum Disorders. In: Goldstein S., Naglieri J.A. (eds) Handbook of Executive Functioning. Springer, 2018. DOI: 10.1007/978-1-4939-7346-3_41.
- 6.Bölte S., et al. Cognitive Remediation in Autism Spectrum Disorder. Front Psychiatry, 2020. DOI: 10.3389/fpsy.2020.00484.
- 7.Frith U. Autism: Explaining the Enigma. Oxford: Blackwell Publishing, 2003.

- 8.Dawson G., et al. Early Behavioral Intervention is Associated with Normalized Brain Activity in Young Children with Autism. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 2012, 51(11), 1150–1159. DOI: 10.1016/j.jaac.2012.08.004.
- 9.Liu T., et al. Cognitive Deficits in Children with Autism Spectrum Disorders. *Frontiers in Psychiatry*, 2022, 13, 939361. DOI: 10.3389/fpsyt.2022.939361.
- 10.Uddin L.Q., et al. Salience Network-Based Classification and Prediction of Symptom Severity in Children with Autism. *JAMA Psychiatry*, 2013, 70(8), 869–879. DOI: 10.1001/jamapsychiatry.2013.1275.
- 11.Just M.A., et al. Functional and Anatomical Cortical Underconnectivity in Autism: Evidence from an fMRI Study of an Executive Function Task and Corpus Callosum Morphometry. *Cerebral Cortex*, 2007, 17(4), 951–961. DOI: 10.1093/cercor/bhl017.

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ У ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИСТЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Голуб Н.М., Мельничук І.В.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Проблемою сучасної клінічної та освітньо-психологічної практики сьогоднішній день є зростання частоти мовленнєвих порушень у дітей, що спостерігається у постпандемічний період. Ця тенденція є наслідком множинних біопсихосоціальних факторів, що вплинули на дитяче населення під час і після глобальної пандемії COVID-19. В умовах тривалої соціальної ізоляції, порушення структурованих освітніх і соціальних процесів, а також зниження доступу до якісної медичної і психолого-педагогічної допомоги, відбулося формування нового контингенту дітей із складними комбінованими порушеннями розвитку [1, 3, 6].

Мовленнєві порушення у цих дітей часто мають не лише функціональний, але й органічний нейропсихологічний характер, що вимагає перегляду існуючих парадигм реабілітаційної допомоги. Зокрема, постає необхідність у впровадженні міждисциплінарного підходу, який інтегрує знання з нейропсихології, логопедії, дитячої неврології, психолінгвістики та сучасних технологій реабілітації [2, 4].

З огляду на зазначене, актуалізується завдання систематизації нейропсихологічних аспектів мовленнєвих порушень у дітей у постпандемічний період та формулювання сучасних викликів для системи реабілітації, орієнтованої на відновлення когнітивно-комунікативної функції у дитячому віці [5, 7].

Метою нашої роботи було всебічне вивчення нейропсихологічних аспектів мовленнєвих порушень у дітей у постпандемічний період, з урахуванням когнітивних, емоційно-поведінкових і соціальних змін, спричинених перенесеною інфекцією COVID-19. Особливу увагу приділено аналізу сучасних викликів для системи реабілітації, включаючи потребу в інтеграції нейропсихологічного підходу, розширенні реабілітаційних форматів та забезпеченні рівного доступу до послуг для всіх категорій дитячого населення.